

Žiedinė ekonomika Lietuvoje ir pasaulyje: iššūkiai,
svarba ir gerieji pavyzdžiai

TAKE

MAKE

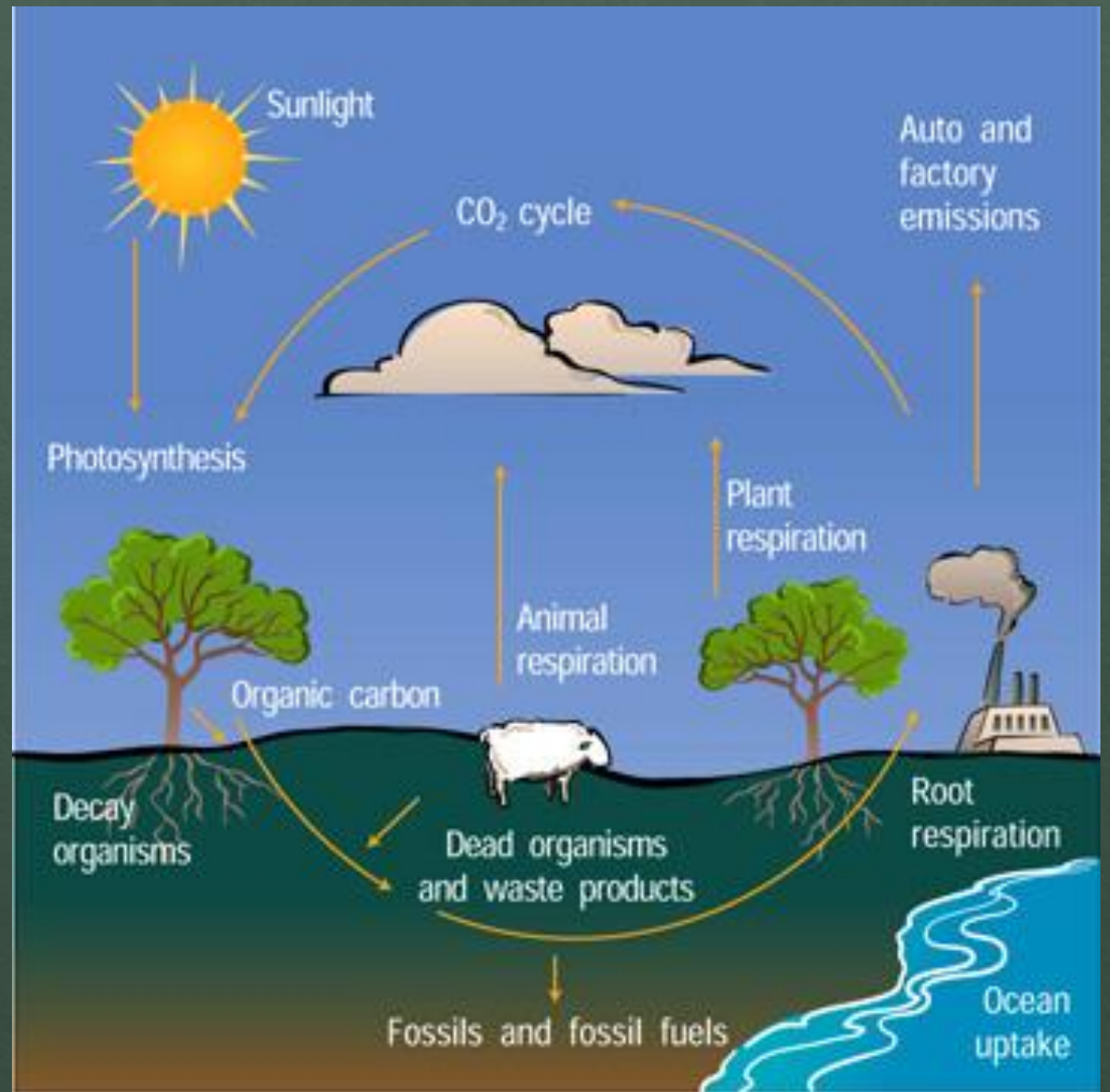
USE

DISPOSE

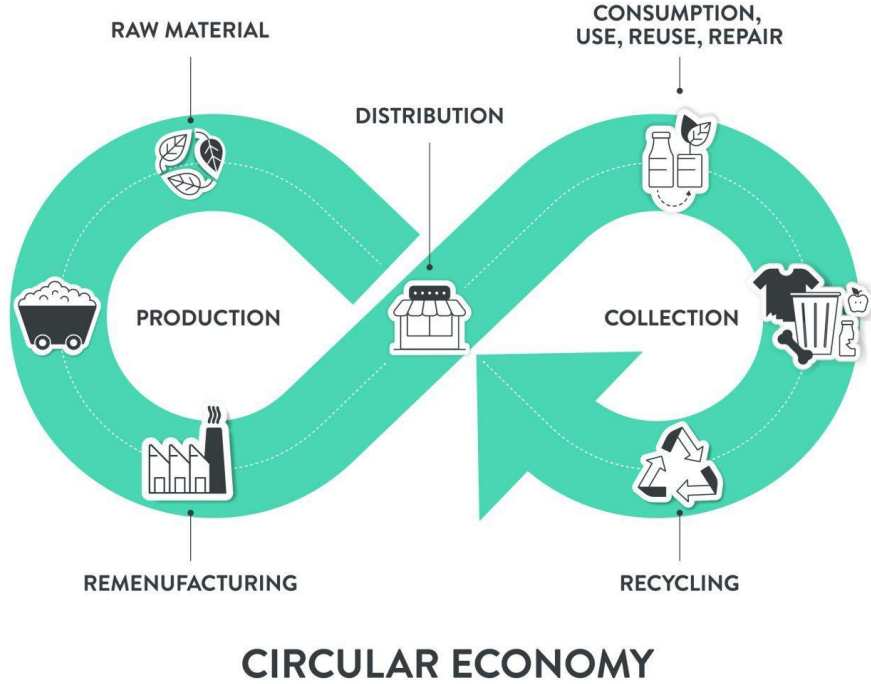
LINEAR ECONOMY

Pavyzdys iš gamtos

Skirtingai nuo „imk – gamink – išmesk“ modelio žiedinė ekonomika siekia kiek įmanoma sumažinti atliekų kiekį ir išteklių naudojimą pažangiu produktų projektavimu, pakartotiniu produktų naudojimu ir taisymu, perdirbimu, darniu vartojimu ir naujoviškais verslo modeliais, kurie, pavyzdžiui, kaip alternatyvą gaminio įsigijimui siūlo jo nuomos, skolinimo ar dalijimosi juo paslaugą.

LINEAR ECONOMY vs CIRCULAR ECONOMY

Žiedinės ekonomikos modelis: mažiau žaliavų, mažiau atliekų, mažiau išlakų

Kodėl svarbu pereiti prie žiedinės ekonomikos?

- ◊ Pakartotinis produktų naudojimas ir perdirbimas sulėtintų gamtos išteklių naudojimą
- ◊ Sumažintų kraštovaizdžio ir buveinių ardymą ir padėtų apriboti biologinės įvairovės nykimą
- ◊ Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas
- ◊ Priklausomybės nuo žaliavų mažinimas

Vartojimo pasekmės

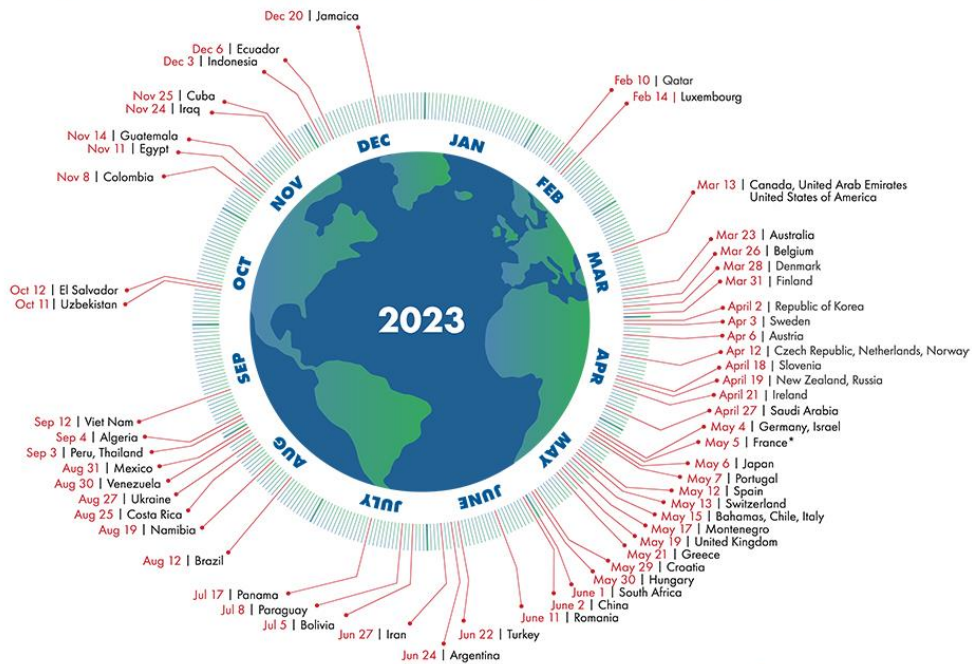

Žemės pereikvojimo diena (Earth overshoot day)

- ◇ 2023 metais – rugpjūčio 2 d. (pasaulio)
- ◇ 2023 balandžio 7 d. - Lietuvos

Country Overshoot Days 2023

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

For a full list of countries, visit overshootday.org/country-overshoot-days.
*French Overshoot Day based on nowcasted data. See overshootday.org/france.

Source: National Footprint and Biocapacity Accounts, 2022 Edition
data.footprintnetwork.org

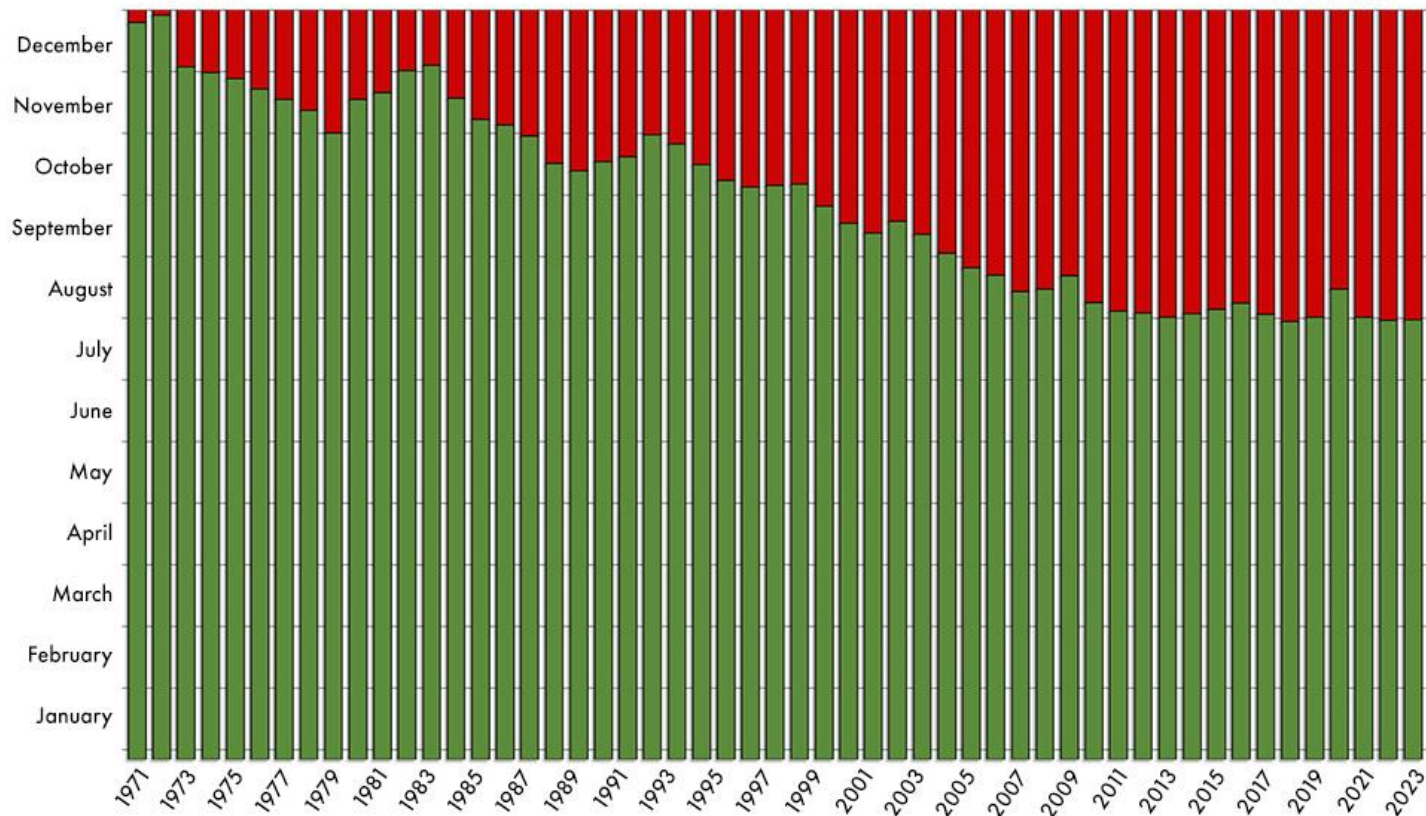
1 Earth

Earth Overshoot Day

1971 - 2023

1.7 Earths

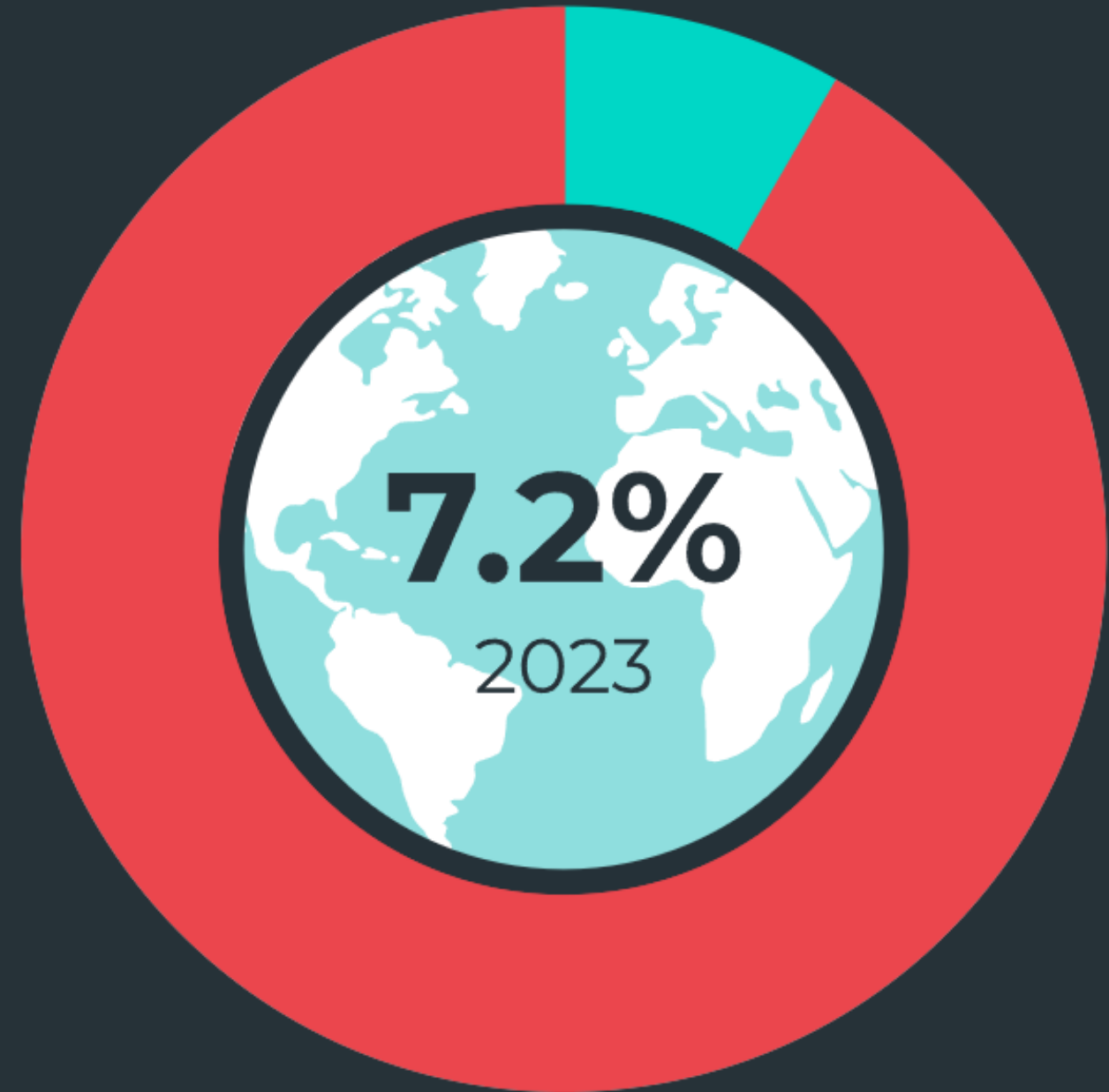

ŽIEDIŠKUMO RODIKLIS

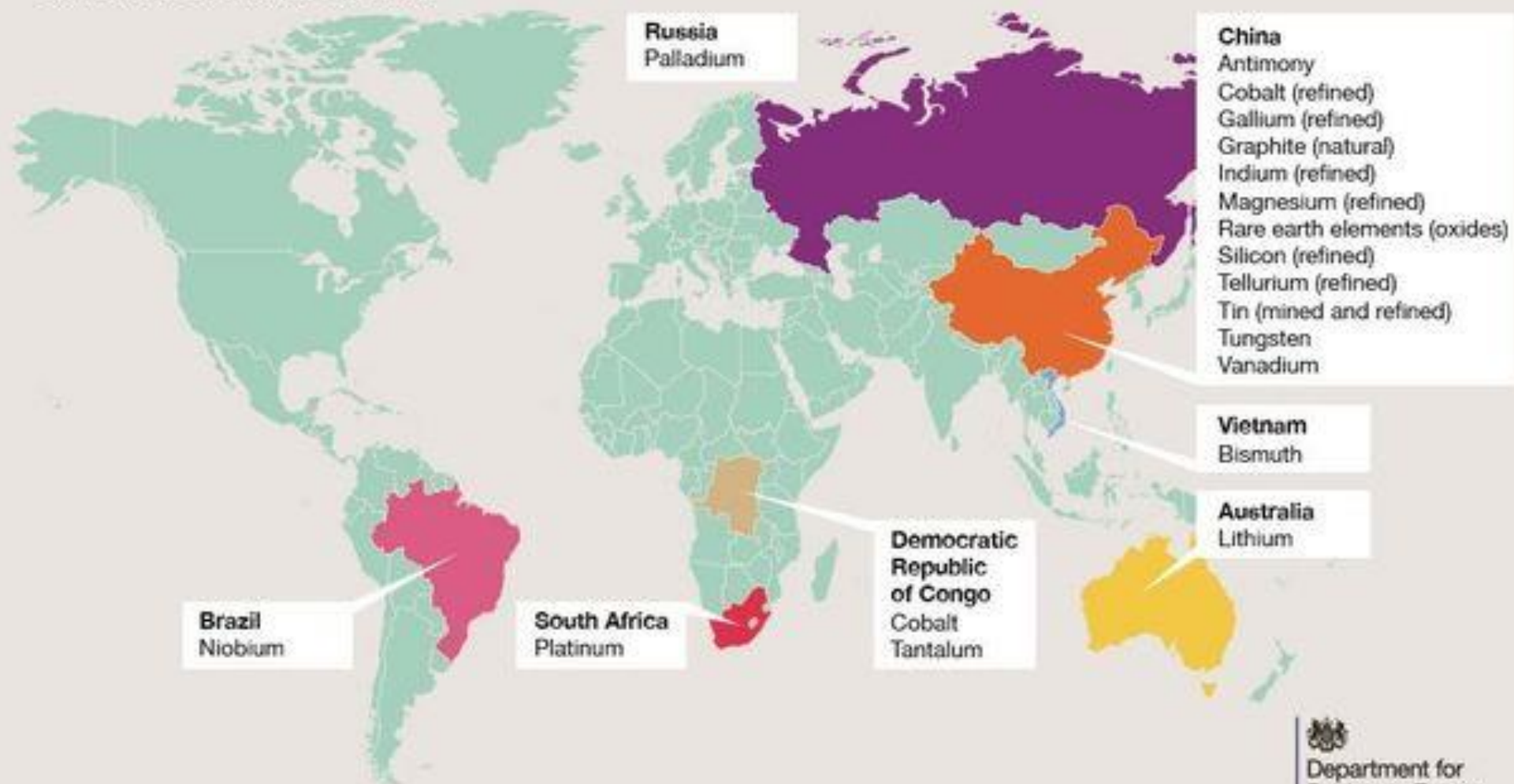
Žiedinės ekonomikos tema populiareja, tačiau:

- ◇ Antrinių medžiagų dalis sumažėjo nuo 9,1 % 2018 m. iki 7,2 % 2023 m. – **per penkerius metus sumažėjo 21 %**
- ◇ Per tą patį laikotarpį sunaudojome per 500 gigatonų. Tai yra 28% visų medžiagų, kurias žmonija suvartojo nuo 1900 m.
- ◇ Lietuvos žiediškumo rodiklis – 3,3 %
- ◇ ES žiediškumo rodiklis – 11,5 %

Top producers globally of the 18 critical minerals

Country with the highest production of each critical mineral; refers to mined production, unless otherwise stated.
5-year average production 2016-2020.

Source: Data from the UK Critical Minerals Intelligence Centre, 2022

Ką šie elementai turi bendro? Kokia problema susijusi su jais?

- ◇ Litis
- ◇ Kobaltas
- ◇ Platina
- ◇ Aliuminis
- ◇ Silicis
- ◇ Bismutas
- ◇ Volframas
- ◇ Fosforas

Ką turime daryti, kad šių medžiagų neprietrūktų?

- ◆ Perdirbimas – metalas gali būti perdirbamas daugybę kartų
- ◆ Lengvai perdirbamų gaminių dizainas
- ◆ Gaminių ilgaamžiškumas
- ◆ Daiktų taisymas

CIRCULAR ECONOMY

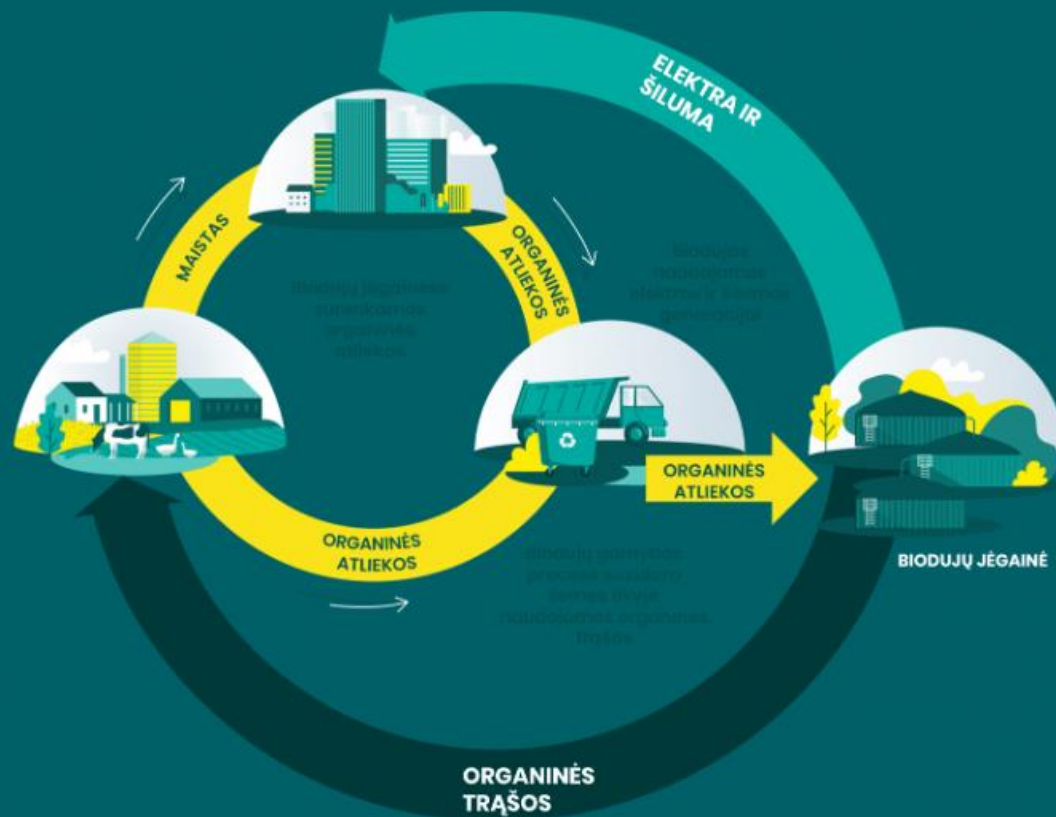

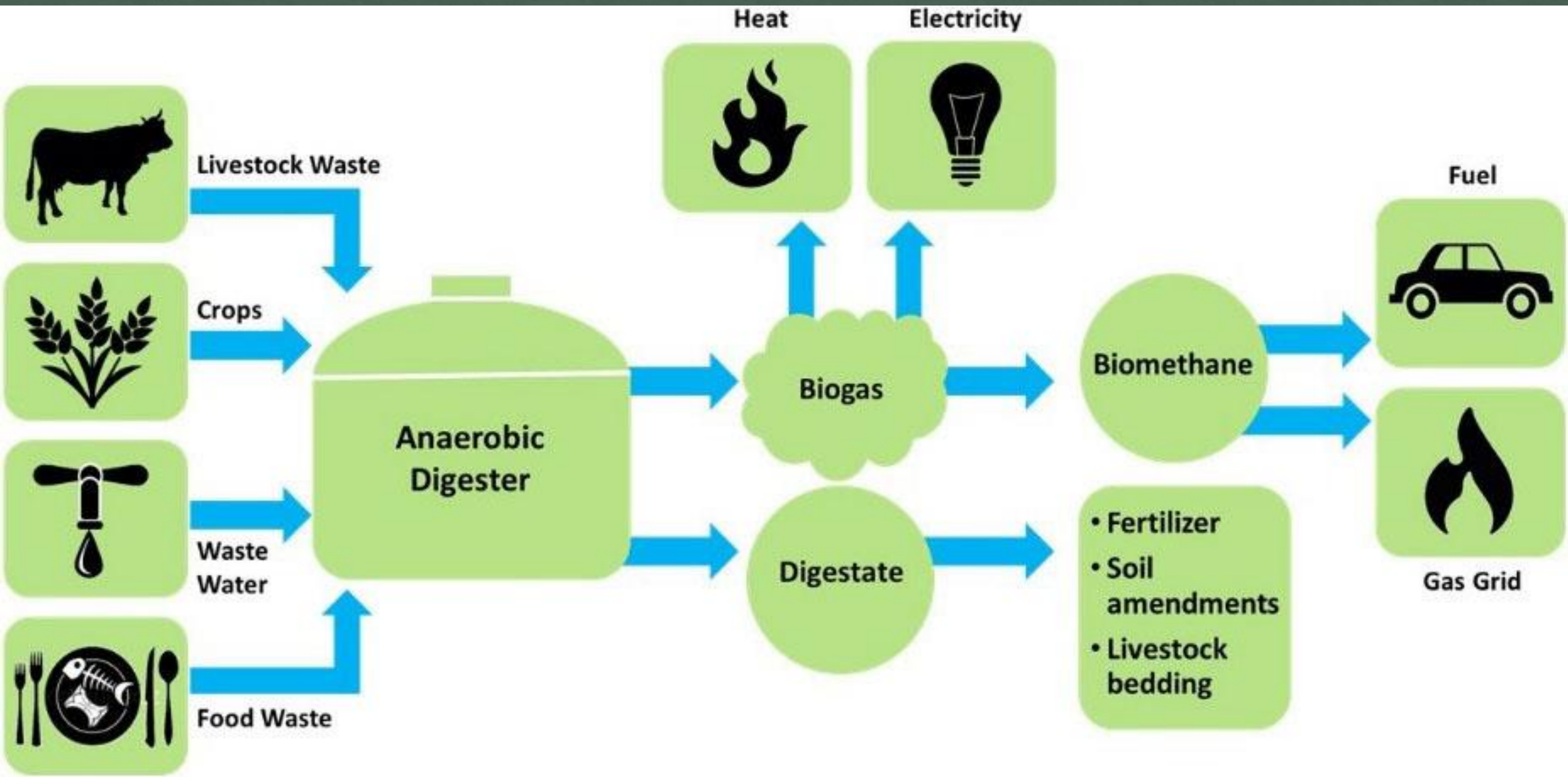
ENERGY FROM RENEWABLE SOURCES

Gerieji žiedinės ekonomikos pavyzdžiai Lietuvoje

Biodujos yra žiedinės ekonomikos pavyzdys

Iš bioskaidžių žaliavų gaminame žaliąją elektros energiją ir sprendžiame aplinkosaugos problemas. Proceso metu išgaunamos organinės trąšos yra vertingas produktas – jos yra bekvapės ir itin naudingos ūkininkams.

Maisto atliekų atskiras surinkimas nuo 2024 m.

- ◆ Nuo 2024 metų Lietuvoje įsigaliojo ES direktyva, reikalaujanti iš bendro atliekų srauto atskirti maisto ir virtuvės atliekas
- ◆ Lietuvoje yra virš 10 biodujų jėgainių!

Iššūkliai

J. Kalinsko / BNS nuotr.

**SUKILUS GYVENTOJAMS BIODUJŲ JĖGAINĖ
PANEVĖŽIO RAJONE TURĖTŲ IŠKILTI TOLIAU
NUO NAMŲ**

KS KAUNO
STIKLAS

Alternatyvios vartojimo formos

- ◇ Skolinimasis
- ◇ Dalinimasis
- ◇ Mainai
- ◇ Daiktų taisymas

Platformos

- ◇ Dėk'ui stotelės
- ◇ Dalinuosi.lt
- ◇ Padėvėtų daiktų/drabužių parduotuvės
- ◇ Džinsų nuoma
- ◇ Daiktų taisymas

Ką mes kiekvienas galime padaryti?

Atsakingas vartojimas

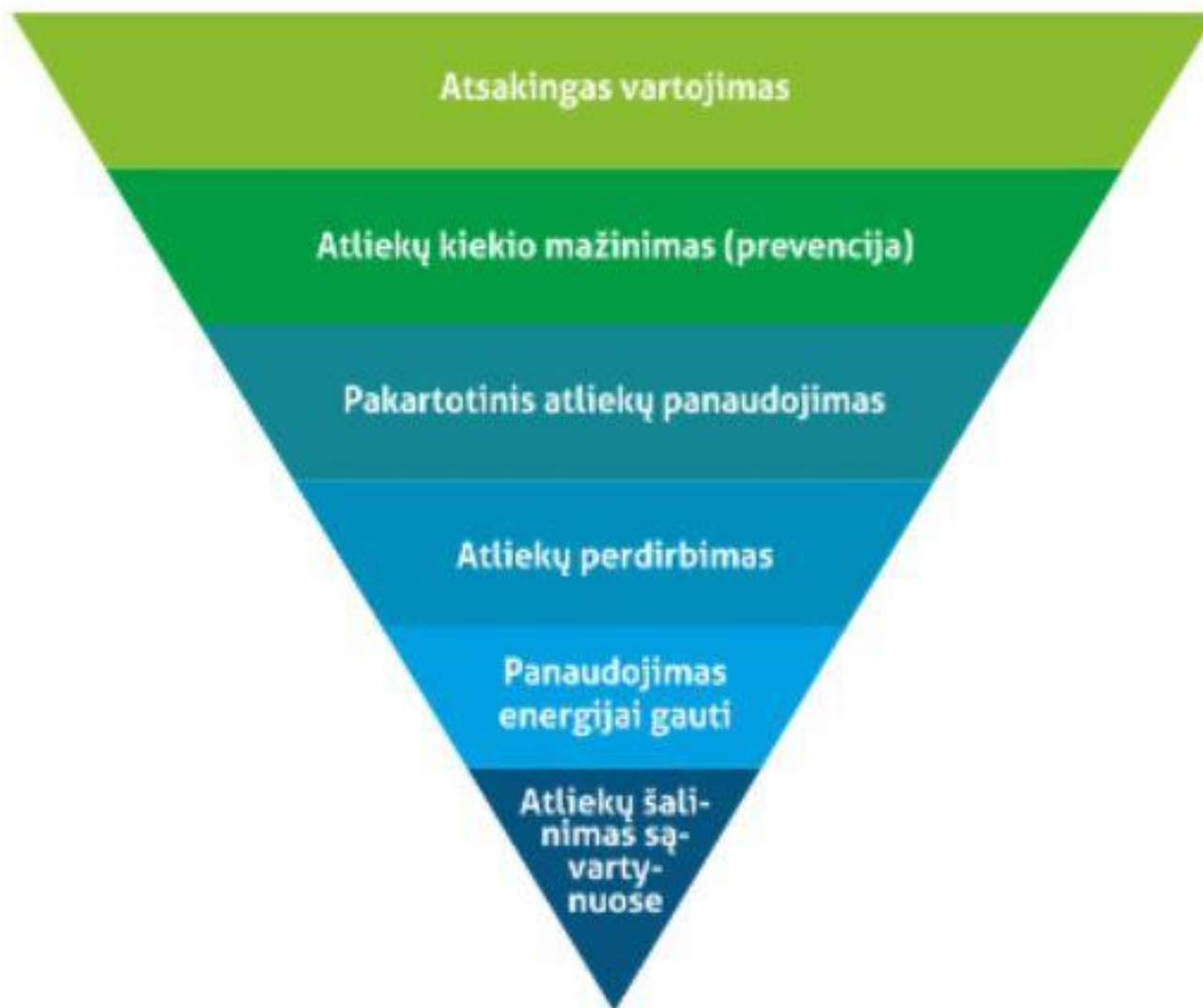
OLD CONSUMERS VS. NEW CONSUMERS

LABIAUSIAI PAGEIDAUJAMI
SPRENDIMAI

MAŽIAUSIAI PAGEIDAUJAMI
SPRENDIMAI

Biological materials

5Rs principle

Refuse

Reduce

Reuse

Recycle

Rot

5R

Technical materials

Refuse

Reduce

Reuse

Repair

Recycle

Rubbish

5 vartotojų atsakomybės

Misleading Labels

Trustworthy Certifications

Ačiū už dėmesį!

Vaida Jankūniene
Aplinkos apsaugos specialistė
vaida.jankuniene@gmail.com

